

כר שמיני ארבע

כ"ט

butnick (1)

The Name of the Parsha

At first glance, the beginning of our Parsha would belong better at the end of the previous Parsha. For the end of Parshas Tzav describes the first seven days of inauguration of the Tabernacle, and the beginning of our Parsha describes the final, eighth day of inauguration, when the Divine presence finally descended into the Tabernacle.

By breaking to begin a new Parsha in the middle of this story, the Torah appears to be hinting to us that the eighth day, while superficially a mere continuation of the days that preceded it, actually had a totally different character. So the discussion of the eighth day *Shemini* must begin a new chapter.

Since there are seven days in the week, it follows that the number seven alludes to the cycle of the natural world. Eight, therefore, represents that which is beyond the world, the most sublime spiritual realm, which defies any interaction with physicality. Being truly infinite, it can have no meaningful relationship with the finite.

And it is this fundamental incompatibility between seven and eight to which the Torah alludes by placing *Shemini* in a Parsha of its own. The Torah is teaching us that eight, that which is infinite and Godly and seven, the worldly and the physical, cannot be mixed.

That is to say, that they cannot be mixed by man alone. But God and His commands, of course, are not bound by the paradox of matter and spirit. Thus, when man follows God's command to perform a particular task with a physical object, we witness a most unlikely fusion of opposites: that physical object, whose very nature is to conceal the presence of God, now becomes a pure expression of the infinite Divine Will.

Thus, the 613 mitzvos are, in effect, 613 bridges between seven and eight. Consequently, it is through the observance of these mitzvos that God's presence will become visible within this physical world, with the true and complete Redemption, like the eighth day of inauguration, when the glory of God appeared to all the people.

16

כשהרצון בוער

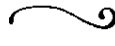
לל פרשת שמיני לל

ובתקנות ימורים (2)

ויהי ביום השמיני...

ותנאי: אותו היום היתה שמחה לפני הקדוש ברוך הוא כיום שנבראו שמים וארץ. כתיב הכא: "ויהי ביום השמיני", וכתיב התם (בראשית א ה): "ויהי [...] יום אחד".

(ויקרא ט א; מגילה י ב)

המדרש משווה בין בריאת העולם ובין יום חנוכת המשכן. באופן פשוט, ההשוואה נלמדת מגזירה שווה, "ויהי" - "ויהי"; אלא שבתורה מופיעה עוד פעמים רבות המילה "ויהי", ולכן צריך להבין מדוע חכמים מדמים דווקא את חנוכת המשכן לבריאה. נראה שהקמת המשכן היא כעין המשך והשלמה לבריאת העולם.

בריאת העולם הייתה תחילתו של תהליך, שנמשך והלך עד יום הקמת המשכן. הקמת המשכן היא חתימתו של התהליך. מובן שהיו שלבים משמעותיים בדרך, כגון מתן תורה, שמתקשר גם הוא במדרש לבריאת העולם, אבל יום הקמת המשכן הוא השלמתו הסופית של התהליך. בריאת העולם באה לחבר שמים וארץ, והקמת המשכן משלימה את החיבור הזה. על כן השמחה בשתי ההתרחשויות זהה.

בין בריאת העולם לחנוכת המשכן

שתי ההתרחשויות דומות זו לזו, אך במובן מסוים הפוכות. בבריאת העולם התרחשה כביכול הינתקות של הבריאה מהבורא. הקדוש ברוך הוא כביכול צמצם את שכינתו, ופינה מקום למציאות, מרחב חיים שבו הברואים יוכלו לפעול כפי רצונם ובחירתם. עד לבריאת העולם, מושגים כמו דבקות וקשר לקדוש ברוך הוא כלל לא עלו כל הפרק, מפני שהקדוש ברוך הוא היה הכל. עצם קיומם של מושגי הקרבה והחיבור בין שמים וארץ מעיד על ריחוק. הקדוש ברוך הוא יצר מציאות שלכאורה נפרדת ונבדלת ממנו.

(1)

1
הקמת המשכן היא התרחשות בכיוון ההפוך. עם ישראל מפנה מקום בתוך עולמו, והופך אותו למקודש ונבדל, מדעתו ומבחירתו הוא נותן לשכינה מרחב במציאות, ולא מרחב סתמי אלא מקום מרכזי - בלב המחנה. המשכן מחבר מחדש שמים וארץ, כשמעתה השמים הם העומדים במרכז הארץ. כל מציאותו של עם ישראל סובבת סביב הגילוי האלוקי. b

הסכנה שבניתוק מהעולם

הן בריאת העולם והן הקמת המשכן היו אירועים גדולים שהסתיימו בנפילות קשות. הבריאה הסתיימה בחטא אדם הראשון, וחנוכת המשכן הסתיימה בחטא נדב ואביהוא. אולם שונים הם שני החטאים זה מזה. אדם הראשון לא עמד בהוראה שקיבל, נמשך אחר התאוה החומרית ואכל מעץ הדעת טוב ורע; נדב ואביהוא עשו מעבר להוראות שקיבלו, התלהבו יתר על המידה והכניסו אש זרה אל הקודש פנימה. 11

שני החטאים נבעו מתוך האירועים הגדולים שקדמו להם. כבריאת העולם - הקדוש ברוך הוא יצר עולם ואף הפקיד בידו הוראות, אך הסתלק ממנו והשאיר עולם חומרי. האדם שקע בתוך החומר, התאוה תאוה, ורק אחר כך שמע לפתע את קול ה'. חטא האכילה מעץ הדעת טוב ורע נובע מאיבוד העצמיות בתוך החומר של העולם הזה. בחנוכת המשכן - הקדוש ברוך הוא מתקרב לעולם ומשרה בו את שכינתו. האדם קולט את עוצמת השכינה המופיעה בעולם, ורץ לקראתה מתוך כמיהה אל הקודש ובריחה מן החומר. הרוח הגדולה הבוערת בו נושאת אותו אל מעבר לראוי. 6

בבריאת העולם נוצרה מציאות נבדלת, והאדם הראשון נשאב לתוכה, הרגיש עצמאי בבחירתו והרשה לעצמו לאכול מכל הבא לידו. בחנוכת המשכן נוצר הנטיב להתעלות ולקרבת ה', ונדב ואביהוא נשאבו לאפשרות זו ורצו להתנתק מהעולם הזה. 26

חטאים חושפים לפנינו כישלונות, אך גם מגלים לנו את העוצמות הגלומות במצבים של טרום החטא. מתוך הדחפים המובילים אל החטאים, יכולים אנו ללמוד אילו רגשי קודש קיימים וצריכים להתקיים באדם. יש לשאוף שיפעמו בנו רגשות קודש כפי שפיעמו בנדב ואביהוא, אך מבלי להתנכר למקומנו בעולם הזה. הכמיהה היא להשתייכות אל הקודש שלא תגשים ולא תאליל את החומר, אך גם לא תבקש להרוס את קיומו. 31

להבדיל בין הקודש ובין החול

שני הכישלונות נובעים מראייה חד ממדית. בכל שלב רואה האדם רק חלק מהמארג כחזות הכל: פעמים הארץ היא הכל, ופעמים השמים הם הכל. מהאדם נדרש לחיות בעולם הזה, ולזכור את המקום שממנו בא. קשה מאוד לחיות בשני העולמות בד בבד, וכמעט מובן מאליו שאדם 36

(3)
ע

2

יבחר לו עולם אחד לחיות בו, דרך קיצונית אחת לדבוק בה. הוא יבחר להישאב לשפלות העולמות התחתונים, או לחלופין להתנתק ולדבוק בעולמות העליונים. שני הצדדים מסוכנים כשהם עומדים בפני עצמם, ובשניהם אורב החטא.

לאחר חטא נדב ואביהוא באות פרשות ההבדלה בין הקודש ובין החול, בין הטמא ובין הטהור:

וְיִשְׁכַּר אֶל תְּשֻׁת אִמֵּה וּבְנֵיהָ אֶתֶּן בְּבִאָסָם אֶל אֶהָל מוֹעֵד וְלֹא תִמְתְּנוּ חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם. וְלִהְבְדִּיל בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין הַחֹל וּבֵין הַטְּמֵא וּבֵין הַטְּהוֹר.

מצוות רבות בתורה בנויות מעשה ולא תעשה, איסור מול היתר, אך כאן מודגשת בייחוד ההבדלה בין שתיית היין ובין ביאת המקדש, בין החול לקודש. בהמשך עוסקת הפרשה גם במאכלות אסורות, ובהבדלה בין החיות הטמאות לטהורות: "להבדיל בין הטמא ובין הטהור ובין החיה הנאכלת ובין החיה אשר לא תאכל". דווקא ההכרה בהבדל יכולה ליצור חיבור: מתוך ההבנה שיש הבדל בין העולמות, אפשר להבין שאיננו משתייכים לאף אחד מהם באופן קיצוני ומוחלט, ומתוך כך לחיות בשני העולמות בדרך הנכונה.

אדם שרצונו בוער מצוי בסכנה, שמא רצון זה יפרוץ את הגבולות ויוביל למעידה ולכישלון. עם זאת, אין לתפוס את הבערה עצמה כשלילית בגלל הסכנות הכרוכות בה. אפשר היה להסיק מכישלונם של נדב ואביהוא שעדיף לשמור על ריחוק, ולא להגיע להתרגשות יתרה. אך אין הדבר נכון; על האדם לשאוף לשיא ההתפעלות במפגשו עם גילויים אלווקיים, ולא לנסות להתנתק ולברוח מהם כפי שעשה אדם הראשון. עליו רק לדעת היכן לשים את הגבול, ולהישמר מפני חריגה מהציווי האלוקי. אם יעשה כן, הבערה לא תוביל לנפילה, אלא תאפשר השראת שכינה.

ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן ולבניו ולזקני ישראל וגו', ויאמר משה זה הדבר אשר צוה ה' תעשו וידא אליכם כבוד ה' (ט).

והדקדוק מבואר דכבר עשו בני ישראל כדכתיב (פס' ט) ויקחו כו' ויעמדו, ולאיהו תכלית חזר ואמר להם זה הדבר אשר צוה ה' תעשו, מה הו' להו למיעבד עוד.

ויראה בס"ד, דידוע (רש"י בשם מדרש תנחומא בפסוק ב) דקרבתו אליו היו לכפר על מעשה העגל, והן היו הכפרות הראשונות שהקריבו על החטא. ולכאורה יש להבין על עיקר דמילתא דיהני לכפרה במה שמביא קרבן לה, איך יבופר עון האדם ע"ז במה שמביא בהמה, ומאי איכפת ליה בצערא דבהמה. אך כבר כתבו הספרים ז"ל (ע"י רמב"ם ויקרא א. ט) דהרצון בהבאת קרבן הוא מחשבת המקריב, כי הוא דחייב בכל המעשה אשר יעשה בקרבן ההוא ליזבח ולישרף על האישים והיותה לו מחשבה זו לכפרה. ועיין בספד"ק אור החיים בפ' שמיני (ט. ט) בפסוק ויקרב אהרן אל המזבח, פי' הוא עצמו הכין לשים אשם נפשו וקרב

אל המזבח, פירוש לזביחה לאישים, ועשה השחיטה במקומו לעגל לצד רחמי ה' שנתרצה להביא חליפתו, כמבואר במדרש (ע"י ירושלמי מכות פ"ב ה"ז) ששאלו לנבואה חטא מה עונשו, אמרה נפש החוטאת היא תמות, והשם אמר יביא קרבן ויתכפר, עכ"ל הקדושים. אך גם דבריו ז"ל צריכים פירוש איך יהי סג' במחשבה זו לבדה.

אך נראה בס"ד בביאור אמיתת הדברים עם דברי מרן רבן של ישראל החתם סופר ז"ל בסוף ספרו חלק אור"ח (סי' רח"ד והנה כשאמת, שכתב בענין הנאמר על יצחק אבינו שהי' עולה תמימה כמו שכתב רש"י בפסוק (בראשית כו. ט) גור בארץ הזאת, ולכאורה צריך להבין איך נחשב לעולה תמימה שהוא כולו כליל, הא באמת לא נקרב ע"ג המזבח, שהרי אסקוהו משם, וכתב שם דברים אמיתיים, ואעתיק את לשונו הקדוש כי הוא כולו טהור וקדוש כמשה מפני הגבורה. וז"ל, והאמת בזה שבדאי הי' יצחק עולה כולו כליל, כי בן אדם הנותן נפשו לשחיטה ולהקטרה בלי שום ציפוי שימלט נפשו, על דרך 'אליך ה' נפשי אשא' (בס"ד).

(4) ט

פ"ט. ב. ג. ויאמר אל אהרן קח לך עגל בן בקר וגו' ואל בני' תדבר לאמר קחו שעיר עזים וגו'. משמע שמושה אמר לאהרן שידבר אל בני' שיקחו שעיר עזים וגו' וצ"ע למה לא אמר משה עצמו לבני' שיקחו. וז"ל שג"ז הי' חלק מהחינוך לפי שלדורות מוטל על הכהנים לדאוג לצרכי הקרבנות ולגבות מישראל כמש"כ בפ' קרח ואתה ובניך אתך תשמרו את כהונתכם לכל דבר המזבח וגו' ועי' רמב"ם פ"ד מכה"מ הי"ח ובפ"ק דשקלים תנן אין ממשכנין את הכהנים מפני דרכי שלום והיינו משום שהן עצמן הממשכנין וזה בזיון להם ע"ש כירו' ולזה חנכו כאן בזה שהוא ידאג לזה.

(5) למה?

(6) למה?

נתחלים בה, אן, הרי נפשו כולו כליל לה' יתברך, ולא דמי לקרבן בהמה שצריך הפשט וניתוח וכליל לאישים ואו העלה נפש הבהמה לריח ניחוח, אבל לא כן נפש האדם בחיים היותר נדבק בהש"ת ע"י מחשבתו ובתנאי שיהי' מסירות נפש ממש, והיינו (שם כב. ב) והעלהו לי לעולה, והרי העלהו והי' עולה. ועיין שם שביאר שם ענין נסיון דעקדה, והם דברים אלקיים ראוי לאיש אלקים קדוש כמוהו.

ובדבריו הקדושים הללו ביארתי מה שנאמר בריש ויקרא (א. ט) 'אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם ע"כ, עפ"ד חכ"ל (חולין ה. א) דדרשו 'מכם ולא כולכם', ר"ל דהתורה הקדושה יורה לנו החלוק בין אם האדם מקריב עצמו לה' ובין הקרבן שמקריב מן הבהמה, והיינו אדם כי יקריב עצמו לה' או מכם ולא כולכם, ר"ל או לא צריך שיקריב עצמו לגמרי נפשו וגופו וסג' בנפשו לחוד, שידבק נפשו בה' רוחא ברוחא. וזה המכוון מכם ולא כולכם, אעפ"כ הוא קרבן לה', משא"כ מן הבהמה וגו' תקריבו את קרבנכם, או באמת צריך שיקריב בפועל לחיות כולו לאישים, וא"ש

(3)

ויהי כיום השמיני קרא משה לאהרן ולבניו
 [ט ב]. לכאורה הא התם היו כל הימים
 ומה שייד לומר קרא, והייל רק לומר להם
 להביא הקרבנות שנצטוו. ואולי הוא להורות
 ענין סרבנות מפני היראה הכבוד. ועוד נראה
 שהוא להורות שצריך הכנה וכוונה למצוה
 החדשה כמו אילו היו באים מכיתם, אף שבאו
 מקיום מצות מלאים ושיבה בעורה, כדי שיהיו
 בשמחה כקבלת מצוה ראשונה וכשמחה שבמתן
 תורה. וכן צריך כל אדם להתנהג שכל מצוה
 יקבל כחדשה, וכמו שרק את זו נצטווה בעת
 שעושה את מצוה זו, וכן בלמד התורה, שזה
 יתן לו שמחה ועונג מהמצוה, ויזכור היטב כל
 דבר שלומד בגירסא דינקותא שהזכרון היה
 מפני שנקלט במוחו משום שלא היה לו אלא
 דבר זה שלמד, וכן צריך להנהיג עצמו אף
 בגדלותו, וכ"ש כשבא מעבודתו בעיני סניסתו
 שצריך להסיח דעתו מכל דבר, ויהיה דעתו רק
 למה שלומד.

עוד י"ל דילפינן מזה שאף אחר כל ההכנות
 עדיין צריך האדם להרגיש שחסר לו עוד
 להכין עצמו לקדושה כמו מתחלה, ולידע שלגבי
 להיות משרת לקדושה הוא כמו שעדיין לא
 נעשה שום הכנה.

סימני טהרה - טהרת הנפש

מה ענינם של סימני הטומאה והטהרה?

מדוע הזכירה התורה את סימני הטהרה בבעלי
 החיים הטמאים?

בהמה שנולדה מבהמה טמאה, ויש לה סימני טהרה,
 למה רומז דין טומאתה?

"אך את זה לא תאכלו ממעלי הגרה וממפריסי הפרסה את
 הגמל כי מעלה גרה הוא ופרסה איננו מפריס טמא הוא לכם"
 (ויקרא יא, ד)

"חזיר, בשעה שהוא רובץ, מוציא טלפיו, ואומר ראו שאני טהור"
 (ויקרא רבה פ' יג אות ה)

להבין את הכתוב: "אך את זה לא תאכלו ממעלי הגרה וממפריסי
 תאכלו ממעלי הגרה וממפריסי פרסה", הרי מעלי הגרה ומפריסי הפרסה
 וותרים באכילה, ואילו בעלי החיים שאסורים באכילה ומנויים להלן - גמל, שפן,
 ארנבת וחזיר - חסר להם אחד מסימני הטהרה, ולפיכך הם טמאים, ומדוע נקט
 הכתוב לשון זו, ממנה משתמע כאילו בהמות אלו הינן מעלות גרה ומפריסות פרסה?¹

סימן טהרה אחד - תוספת
 טומאה

ואכן, חז"ל (תורת כהנים שמיני פ' ב, ובכורות ר ע"א) למדו מכתוב זה, שבהמה שנולדה מבהמה טמאה, הרי היא טמאה אפילו אם עוד יש להבין את הכתוב: "את הגמל כי מעלה גרה הוא ופרסה איננו מפריס", מדוע פתח הכתוב בסימן הטהרה, ורק לאחר

ועפ"ז יובן היטב ענין מחשבת המקריב שהבאתי לעיל מהאזה"ח הק' שהמקריב יחשוב בעת הקרבת הקרבן, שהדבר היה ראוי ליעשות בו והוא הכין עצמו לזה, ובוהו הני הכפרה, ר"ל כנ"ל כיון דהוא חושב בעצמו כן ומכין עצמו לזה ומוטר נפשו לה, באמת הוא בעצמו נעשה כקרבן לה.

ומה שצריך לזה קרבן בהמה, הלא לכאורה היה סגי במסירת נפש במחשבתו לחוד, כיון דהוא העיקר קרבן. נראה לי בס"ד, דידוע דבכל דברים העליונים צריך לעשות למטה פועל דמיוני, ובוהו יעורר בעליונים כידוע מספרים וראה בבני יששכר תשרי

מאמר ג יג, וע"כ הוי הבהמה פועל דמיוני למטה, ועי"ז הוא נעשה קרבן למעלה, וזה הוא עיקר הקרבן, כן נראה לי בבאיור ענין קרבן עפ"י דברי מרן החתם סופר.

והדברים יובנו יותר עם דברי הרא"ה נכתיב מצוה טז שכתב במצות מוסף דפסח חז"ל, כי אדם נפעל כפי מעשהו, כי מהיותו בעל חומר אין מחשבה נדבקת כי אם ע"י המעשה, וזה הטעם בקרבנות עיי"ש. וזה המכוון בפסוק אדם כי יקריב מכס, ר"ל להיות מחשבתו נדבקת למקום ממנו תקריבו ודו"ק.

ועפ"ז יבארו היטב דברי הפסוק הנ"ל, דבאמת משה אמר לאהרן שיאמר לישראל שיקחו קרבנות לכפר על החטא, וכן עשו בני ישראל ויקחו. אך עדיין לא ירדו להבין סוד הקרבנות דהוא לעורר בם מסירות נפש לה, וזה הוא עיקר הקרבן להכין עצמו לפשוט צווארו לה, על כן אמר להם משה זה הדבר אשר צוה ה', ליקח קרבנות ולשחוט. תעשו, ר"ל תבינו בעצמכם לעשותם מסור נפשם לה, להיות מוכן לזביתה ולהקטר, ואז ירא אליכם כבוד ה', כי זה עיקר המכוון בהבאת קרבן, וכאשר היה באמת כן אצל אהרן, וכפירוש האור החיים הק' בפסוק ויקרב אהרן וכנ"ל. ובאמת גם העם קדוש בני ישראל הכינו עצמם לזה וכאשר העיד הכתוב טז, טז ויקרב את קרבן העם וישחטו ויחטאו כראשון ודו"ק. השי"ת יזכנו לעבדו במסירות נפש שיהיה לרצון לפני אהרן כל והבן.

17

לבעלי החיים שסימן טהרתם הוא בתוכם
 פנימה - העלאת גרה - ואילו טומאתם
 ניכרת כלפי חוץ - שאינם מפריסים פרסה.
 לאנשים אלו רומזת התורה באומרה שבעלי
 החיים הללו טמאים, ויתירה מ זאת, אף סימן
 טהרתם נחשב להם כסימן טומאה, שכן לא
 רק שחסרות להם המצוות המעשיות, אלא
 אף פנימיותם טמאה היא, שהרי גורמת היא
 להם להצדיק את מעשיהם.

סכנתם של אלו המשולים לגמל, גדולה עד
 מאוד, שכן השקר אין לו רגלים
 והצביעות סופה להתגלות, אך מידתם של
 אנשים אלו, שאינם צבועים, אלא טועים,
 עלולה להטעות אחרים, ולהשפיע עליהם
 ללכת בדרכם.

לפי זה יש לבאר מדוע פירטה התורה
 להביאה דוגמאות של בעלי חיים
 שאינם מפריסי פרסה, שכן הדבר בא
 להדגיש את טומאתה של מידה זו ואת
 הסכנה שבה, ובכך באה התורה להזהירנו
 ממנה ולגרום לנו להתרחק ממנה כמטחווי
 קשת.

היוצא מן הטמא - טמא

על פי זה יובנו דברי חז"ל שהובאו לעיל,
 שבהמה שנולדה מבהמה טמאה, הרי
 היא טמאה אפילו אם יש לה סימני טהרה,
 משום שאף ענין זה בא ללמדנו על אדם
 שנראה טוב - כביכול - הן בפנימיותו והן

בחיצוניותו, אך במקורו ובשורשיו טמונים
 מידות רעות ודעות מושחתות, שאף אדם
 כזה עליו לבדוק עצמו, אם לא דבקו בו
 מידות רעות אלו.

מכלל הדברים עלינו ללמוד על גודל סכנתן
 של המידות הרעות והדעות
 המושחתות, ועד כמה יש לאדם להתרחק
 מהן ולהיזהר מפניהן. וביותר על האדם
 לזהר שיהיו פיו וליבו ומעשיו שווים. הן
 לענין שיהיה תוכו כברו בלב טהור ונפש
 נקיה, והן לענין שיהיה ברו כתוכו, ויהיו
 מעשיו מרובים מחכמתו, לשמור לעשות
 ולקיים את כל המוטל עליו בין אדם למקום
 ובין אדם לחבירו.

מכן הזכיר את סימן הטומאה? הרי לכאורה,
 הסיבה לטומאה היא סימן הטומאה, ולא
 סימן הטהרה, ואם כן למה הוצרך הכתוב
 להזכיר את סימן הטהרה? ולכל הפחות,
 צריך היה הכתוב להזכיר את סימן הטומאה
 תחילה, ורק אחר כך את סימן הטהרה?

ונבר עמד בשאלה זו הכלי יקר (שם), ותיריך,
 שהתורה באה ללמדנו בזה, שבעל
 חיים שיש לו סימן טהרה אחד, לא זו בלבד
 שאין זו תוספת מעלה עבורו, אלא אף נחשב

הדבר כחיסרון ותוספת טומאה, לפי שעל ידי
 סימן זה מראה הוא את עצמו שכביכול כשר
 הוא, וכדרך שאמרו חז"ל (בראשית רבה פ' סה
 אות א) על הכתוב (תהלים פ, יד): "יכרסמנה חזיר
 מיצר" - "למה הוא מושלה [את מלכות אדם]
 בחזיר, אלא מה חזיר הזה בשעה שהוא
 רובץ הוא מפשיט את טלפיו, כלומר שאני

טהור, כך מלכות הזאת הרשעה גוזלת
 וחומסת נראת כאלו מצעת את הבימה",
 דהיינו שמלכות עשו נוהגת כמנהג החזיר -
 שפושט את טלפיו, ומראה את עצמו ככשר.

נמצא, שהעושה כן גרוע ממי שרשעתו
 ניכרת כלפי חוץ וידועה לכל, ועל כן
 הקדימה התורה את סימן טהרתם של חיות
 אלו, לפי שסימן טהרה זה הוא בעצמו סיבה
 לתוספת טומאה על טומאתם.

אולם תירוץ זה מובן לכאורה רק לגבי
 החזיר שסימני טהרתו - השסע
 והפרסה - ניכרים כלפי חוץ, ואילו סימן
 הטומאה שלו - שאינו מעלה גרה - אינו
 ניכר כלפי חוץ, ועל כן מראה הוא כלפי חוץ
 שהינו טהור - כביכול. אולם הגמל השפן

והארנבת, שאינם מפריסים פרסה, אלא רק
 מעלים גרה, אינם יכולים להראות כלפי חוץ
 שטהורים הם, אדרבה, טומאתם ניכרת
 וידועה לכל, ומדוע אם כן נחשבת העלאת
 הגרה שלהם כסימן טומאה?

ונראה לומר, שבסימני טומאה אלו, באה
 התורה ללמדנו על סוגי מידות
 ותכונות רעות נוספות, שיש להיזהר מהם,
 מלבד אלו שאין תוכם כבדם - המשולים
 לחזיר. דהיינו, שסימני טומאה אלו רומזים
 לאנשים שמעשיהם אינם מתוקנים, ואינם
 מקיימים את מצוות התורה כראוי, אולם

הם מצדיקים את דרכם באומרם שכל זה רק
 כלפי חוץ, אולם בליבם פנימה טובים הם
 והגונים. לטענתם עיקר העבודה הוא
 פנימיות הלב, ועבודה זו חשובה מקיום
 המצוות המעשיות. אנשים אלו, משולים

3

12 סוף ההיקף
ב פרה

• **בכת האחדות לטהר את בני ישראל** •
'ואסף' איש טהור

תרצו, כי הגם שצריכים הכהנים ליטול ידיהם ורגליהם בטרם יכנסו למקדש, מיהו הנטילה מן הכיור זוקא אינו רק למצוה בעלמא ואינה מעכבת, והכי נמי שנינו ביומא (יומא מג) שביום הכיפורים נטל הכהן גדול את ידיו ורגליו מקיתון של זהב, אך אע"פ שאין הנטילה מעכבת צריך שיעמוד הכיור בין האולם למזבח, ואם לאו עבודתו פסולה (כמבואר בירושלמי יומא פ"ד סוף ה"ה), והיינו דכתיב "ונתת **שמה מים**", שיעמוד שם הכיור בעת

אמרו חז"ל (סנהדרין קי) "כל המחזיק במחלוקת עובר בלאו, שנאמר (במדבר יז,

ה) 'ולא יהיה כקרח וכעדתו', רב אשי אמר ראוי ליצטרע", ומגונה היא

המחלוקת למאד, וצריך להתרחק ולברוח ממנה כמטחוי קשת טי.

כדי לעמוד חומרת עון זה, אפשר ללמוד ממאי דכתיב בחטא העגל (שמות לב, לה) "עגל אשר עשה אהרן", והנה באמת צריך להבין, איך זכה אהרן לשמש בכהונה אחר שנכשל בחטא גדול כזה, וב'ליקוטי חבר בן חיים' (פרשת כי תשא) מביא דבר נורא בשם רבו ה'חתם סופר' ז"ע, כי ראה אהרן באותה שעה שהיו בני ישראל מפוזרים ומפורדים, מפני שכל אחד הציע את עצותיו ורעיונותיו כדת-מה לעשות, וזה גרם לחילוקי דעות ומחלוקת ביניהם, וכיון שכן אמר להם

(פסוק ה) "חג לה" מחר", כי ידע אהרן אשר אם גם אותו יהרגו, ויהיה חרב איש באחיו אף אם יבא משה ביום המחרת, [כי] במקום מחלוקת גם משה לא יועיל, וכמו שכתב רש"י (במדבר טז, ד) במחלקותו של קרח 'נתרשלו ידיו', ואמנם אם אהרן יתרצה להם ויעשה בעצמו העגל, הלא כולם ישימו יד לפה ואין פרץ ואין צווחה, ובבא משה ביום המחרת, ויהיה שלום ביניהם, ברגע אחת יבער הרע מקרבם, וכאשר היה ז'יקח העגל וישרפו באש ויטחן עד אשר דק' ואין פוצה פה ומצפצף, נמצא כי אהרן בחר להיות סניף לע"ז לפנים - למען לא

יתרבה מחלוקת בישראל, אחרי כי ידע כי משה יבא ביום המחרת", ואכן מחמת כן זכה אהרן לשכר כזה ששימש בכהונה גדולה, והדברים נוראים.

ומדה טובה מרובה, וגדולה האחדות המסוגלת להשפעות טובות ולכל מילי דמיטב, דהנה בפרשת כי תשא כתיב (שמות ל, יח) "ועשית כיור נחושת וגו' ונתת שמה מים", ודקדקו המפרשים, ד"שמה" קאי על המקום והלא נותן את המים בתוך כלי הכיור, וא"כ היה צריך לומר "ונתת אותו בין אוהל מועד ובין המזבח, ונתת בו מים", ובדרך הפשט

ועומק הרעיון במצוה זו מבאר ה'שם **משמואל'** (פר' כי תשא ופרה שנת תרע"ב), דלכאורה יש להתבונן למה אמרה תורה להעמיד הכיור בין האולם למזבח, דמצד הסברא היה נראה יותר להעמידו מיד במקום הכניסה לפני המזבח, כדי שבכניסת הכהן לעזרה יוכל תיכף ליטול ידיו ורגליו, אך ביאור הענין, כי רחיצת הידים ורגלים עם מימי הכיור רומזת לתשובה, וכמו שכתב ב'תרגום יונתן' (פרשת פקודי) שזה מזכיר ומורה לכהנים להיטהר מהעבירות שבידם בטרם יכנסו לבית ה', וכפי שכתוב (ישעיה א, טז) "רחצו הזכוכי הסירו רע מעלליכם מנגד עיני" [והידיים והרגלים הם כל הגוף, וכמו שכתב הרמב"ן (פר' כי תשא ל, יט) דכאשר מגביה האדם את ידיו הרי הם למעלה מראשו, לכן ברחיצת הידים והרגלים חשוב כאילו רחץ את כל גופו מלמעלה ועד למטה במים הניגרים].

אך מצות תשובה אינה מילתא זוטרתא, כי כבר אמרו (יומא לט) "עבירה מטמטמת לבו של אדם" ואינה מניחתו לעשות תשובה טי, וכשם שארץ ישראל מקיאה עוברי עבירה כמו שנאמר (ויקרא

יח, יח) "ולא תקיא הארץ אתכם בטמאכם אותה, כאשר קאה את הגוי אשר לפניכם", כן כלל ישראל מקיאה את הפושעים, ומשום הכי מתנתק הפושע מכנסת ישראל על ידי החטא, אבל העצה היעוצה, שלא להשגיח על שום דבר, רק לאגד עצמו עם הציבור, כמו שאומרים (תפילת ימים הנוראים) 'ויעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם, ואף שעדיין מצואתו לא רחץ, מ"מ

12

13

ויאוש (ראה לעיל בדברינו עמוד ק"ד ואילך), לפיכך אמרה תורה שבראשית עליו לעזוב את מקומו ויכנס, שלא יעמוד לפני המזבח אלא יתקדם פנימה בין האולם ולמזבח, וכמו כן נמי בעבודת

מאחר שהוא גותן את לבו להיות בכלל האגודה של ציבור, שוב אין כלל ישראל מקיא אותו, וכמו החלבנה בסממני הקטורת וכו', ואז זכות הרבים מסייעת לו שיהיה ביכלתו לעשות תשובה ולהתרחץ מטנופת של מעשיו".

האדם, יסיח דעתו מן העבר ולא יהיה שקוע במה שנכשל כבר, כי הרהורים ומחשבות אלו לא יביאו אותו לטהרה, ואדרבה עי"ז הרי הוא שוקע עמוק יותר בתוך הבוץ והטיט רח"ל, לפיכך מוטל

נמצא שעל ידי כוח הציבור זוכה לחזור בתשובה שלימה, ומשום הכי

עליו תחילה לרוץ כמו איל אל השי"ת ולהתעסק בעשה טוב, ובהיותו שם יתרחץ בתשובה מן העבר.

אמרו (יומא פו:) "גדולה תשובה שבשביל יחיד שעשה תשובה מוחלין לכל העולם כולו", כי לא עשה תשובה אלא בזכותם ובכוחם, לפיכך מוחלין גם להם, וזה גרמז במקום עמידת הכיור אחר המזבח, כי כדי לזכות לתשובה צריך האדם להיכנס פנימה ולהיות מעורב בין כנסת ישראל, ורק על ידי זה יזכה לבוא לידי טהרה ולעשות רצונו בלבב שלם.

וכמו שאמר הרה"ק בעל ה'חידושי הרי"ם' מגור זי"ע, דבפרק קנין תורה (אבות פ"ו משנה א) שנינו "כל העוסק

וכיון שניתנה הרשות לדרוש, יתכן להוסיף עוד טעם אחר למה אמרה תורה להעמיד הכיור אחרי המזבח, כי כלל גדול בעת הרחיצה מן העוונות הוא להיזהר מאד שלא להשאיר במקומו בראשון, כי מילתא דשכיחא היא שהנכשל בחטאים עוונות ופשעים טרוד להתבונן שוב ושוב על העבר", ויסתגר בחדרו ביחידות עד שיפול לידי עצבות

בתורה לשמה, זוכה לדברים הרבה וכו', ומכשרתו להיות צדיק חסיד ישר וגאמן", משמע שגם מי שאינו צדיק וישר עליו לעסוק בעשה טוב ורק אח"כ ישקיע בסור מרע, והתורה תכשיר ותכין את האדם לבוא למדריגות אלו.

בילדותו ראה הרה"ק רבי יחיאל מאיר מגוסטינין זי"ע שני אנשים משחקים "שח-מט", וביקש לדעת את כללי המשחק, החלו להסביר לו, שיש שני צדדים במשחק וכל אחד צריך להתחכם כדי שיצליח לנצח את השני, והזכירו בין הכללים, שכאשר מקדמים את חיילים על הלוח אי אפשר לחזור שוב למקומו הראשון, ויהי כשמוע כן הרה"ק מגוסטינין הגיב ואמר, שמשחק זה של אומות העולם הוא ולא של ישראל, כי יהודי יודע שלעולם יש בידו לחזור ולתקן את אשר קלקל, ואף אם שגה ועשה פסיעה לא נכונה יכול לחזור אל מקומו הראשון כבתחילה, ואילו במשחק זה מה שעשה עשוי ואין לו תקנה. ואכן זה היסוד הראשון של יהודי, לדעת שיש לעולם דרך חזרה, ואף אם יהיה בשפל המצב יש בידו לחזור לשורשו במקום עליון.

ואכן זה החילוק וההבדל בין ישראל לעמים, וכמו שמצינו גבי המן הרשע, שכאשר נאלץ להסתובב עם מרדכי ולהכריז לפניו "ככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו", אמרה לו זרש אשתו (אסתר ה. יג) "כי נפול תפול לפניו", כי "דאס איז א המן'ס שפראך" [זו השפה שרשעים כהמן משתמשים בה], וכך דרכם של אומות העולם שמתייאשים לאלתר כאשר לא הכל מתנהג כרוחם, ואכן זה גופא גורם למפלתם בשאל תחתית, אבל יהודי יודע שבכל מצב עליו להתחזק, ואף אם מחמת איזו סיבה או אונס נפל אין זה אלא תהלה לעשה בלבד, והוא מתחזק מעתה לעלות בדרך המלך, וזה יגרום לו לעלות מעלה מעלה.

וכך פירשו חז"ל (מגילה יב.) את הפסוק (א. ח) "לעשות כרצון איש ואיש - אמר רבא, לעשות כרצון מרדכי והמן, מרדכי דכתיב איש יהודי, המן איש צר ואויב", ואינו מובן מנא להו ד"איש" היינו מרדכי ואילו "ואיש" היינו המן, אולי נאמר איפכא, ואמרו חסידים הראשונים, כי "ואיש" היא אותיות "יאוש", וכיון שכן פשיטא שהמן הרשע נרמז בתיבה זו, כי זה כל רצונו ושאיפתו של המן מזרע עמלק להפיל יהודי לעצבות ויאוש, אך עבודת בני ישראל לעמוד איתן במשמרתו כגיבור ואיש מלחמה, ולומר למשחית "לא", ואף אם נפלתי מטה מטה מעתה הנני מתחזק ועולה מעלה מעלה, וזו מצות "עד דלא ידע" שידע ויזכור היטב את תשובת "לא", ולא יתן לשטן לשלוט עליו. וכן פירשו צדיקים נוסח היוצרות לפרשת פרה "מי יתן טהור מטמא לא אחד", נוטיהר הטהרה הוא לסרב ליצר הרע ולהגיד בשפה ברורה "לא" אחד בכל תוקף.

7